

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

PI Alphen a/d Rijn
T.a.v. de vestigingsdirecteur
Postbus 762
2400 AT ALPHEN A/D RIJN

IVenJ
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectievenj.nl

Ons kenmerk
2056006

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 10 maart 2017
Onderwerp Resultaat onderzoek Inspectie VenJ

Geachte heer,

Aanleiding

In de periode november 2014 - juli 2015 deden zich in uw inrichting een aantal ernstige incidenten voor. Het ging om een suïcide door een gedetineerde in de afzonderingscel, het overlijden van een gedetineerde na een val van zijn bedtrap en het overlijden van een gedetineerde nadat hij door het intern bijstandsteam (IBT) in afzondering was geplaatst. Dit alles was voor mijn Inspectie aanleiding om in juli 2015 PI Alphen te bezoeken om o.a. na te gaan op welke wijze er door PI Alphen lering werd getrokken uit deze incidenten.

Onderzoeken

Bij het bezoek bleek dat alle genoemde incidenten intern waren of werden onderzocht door een calamiteitenonderzoekscommissie (Caloc). Daarnaast bleek het genoemde IBT-optreden onderdeel te zijn van een strafrechtelijk onderzoek door het Openbaar Ministerie (OM)¹. Naar aanleiding van (de start van) deze onderzoeken gaf ik u aan dat mijn Inspectie, samen met de inspectie voor de gezondheidszorg (IGZ), het resultaat van de op te leveren Caloc-onderzoeken zou beoordelen. Met het OM stemde mijn Inspectie af over de voortgang van het strafrechtelijk onderzoek en liet zich informeren over de uitkomst daarvan. Dit leidde ertoe dat de Inspectie medio 2016 besloot om een vervolgonderzoek in te stellen met daarbij focus op vier thema's die een relatie hebben met de door uw organisatie ingestelde verbetermaatregelen. De Inspectie betrok daarbij de resultaten en effecten van de afgeronde calamiteitenonderzoeken, alsmede kennis van de overige incidenten die door PI Alphen tot medio 2016 aan de staatssecretaris van VenJ zijn gemeld.

Thema's

De thema's die mijn Inspectie in het vervolgonderzoek onderzocht zijn:

- Inzet IBT;
- Verzorging en toezicht op de afzonderingsafdeling van de locatie Maatschapslaan²;

¹ Dit incident is, vanwege het onderzoek door het OM, door de Inspectie niet nader onderzocht.

² Dit thema richt zich met name op de gang van zaken in de locatie Maatschapslaan.

- Toegang tot psycho-medische zorg;
- Kwaliteitszorg.

IVenJ

Datum

10 maart 2017

Ons kenmerk

2056006

De thema's komen voort uit een analyse van de piketmeldingen en de conclusies en aanbevelingen van de verschillende Caloc-rapportages. Zoals aangegeven is het optreden van het IBT bij een van de incidenten door het OM (strafrechtelijk) onderzocht. De uitkomst daarvan leidde tot rechtsgevolg. Om die reden legde de Inspectie in haar onderzoek het accent op een aantal organisatorische aspecten rond de inzet van het IBT. Vanwege de kritische bevindingen in de Caloc-rapportages op het gebied van informatiedeling tussen de afzonderingsafdeling en de reguliere afdelingen, is ook dit thema betrokken. Omdat de overlijdensgevallen een relatie hebben met de toegang tot medische zorg is ook dit aspect beoordeeld. Vanwege de verbeteracties die voortvloeien uit de onderzoeken beoordeelde de Inspectie tot slot de kwaliteitszorg binnen de organisatie: hoe gaat men om met incidenten en is er sprake van een lerend vermogen?

Uitvoering

Naast een algehele schouw van de twee locaties van de vestiging had de Inspectie interviews met verschillende functionarissen: penitentiair inrichtingswerkers (piw'ers), beveiligers (bewa's), IBT-leden (intern bijstandsteam), medewerkers van de medische dienst, afdelingshoofden van de verblijfsafdelingen en de kwaliteitsmedewerker. Op basis van semi-gestructureerde vragenlijsten sprak de Inspectie met hen over genoemde vier thema's. Daarnaast bestudeerde de Inspectie beschikbaar gestelde informatie zoals werkinstructies en logboeken.

Onderstaand treft u per thema op beknopte wijze een weergave van de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van dit vervolgonderzoek.

Bevindingen Inzet IBT

- De Inspectie nam waar dat het onderwerp 'leerpunten' sinds enige tijd deel uitmaakt van het format 'evaluatieverslag' waarmee iedere IBT-inzet dient te worden geëvalueerd. Het oogmerk is dat de sportinstructeurs deze leerpunten onderdeel maken van hun instructie aan IBT-teams. Tot voor kort vond terugkoppeling van leerpunten naar de sportinstructeurs uitsluitend mondeling plaats via de groepscommandanten van het IBT. Deze liggen nu ook schriftelijk vast. Het bleek overigens dat tijdens het onderzoek nog niet ieder IBT-lid op de hoogte is van deze gewijzigde procedure.
- De IBT-uitrusting is op twee locaties beschikbaar. Bij de samenstelling van het optredende team uit twee locaties kan de tijd die nodig is voor het aantrekken van de IBT-uitrusting niet gebruikt worden voor de (tactische) voorbespreking van de uit te voeren IBT-actie; het team zit dan immers niet bij elkaar. Indien het optreden vanuit één locatie plaatsvindt zou dit wel kunnen. Bovendien kan zo ook de tijd tussen oproep en inzet worden verkort.
- Het bleek dat het soms voorkomt dat medewerkers na een nachtelijke IBT-inzet toch nog een (dag)dienst moeten draaien. Een leidinggevende van dienst is bevoegd om te beslissen of een 's nachts ingezette IBT'er de volgende ochtend vrijaf kan nemen. Respondenten vinden dat de

afstemming tussen belanghebbenden en afdelingshoofden op dit punt beter kan.

IVenJ

Conclusies

- De leerpunten uit evaluaties van IBT-inzet worden nu ook schriftelijk vastgelegd in plaats van uitsluitend mondeling overgedragen.
- De voorbereiding op IBT-inzet moet nu vanuit twee locaties plaatsvinden. Dit belemmert een doelmatige voorbereiding van de inzet.
- Compensatie van IBT-inzet vereist binnen de organisatie betere afstemming.

Datum
10 maart 2017
Ons kenmerk
2056006

Aanbevelingen

- Borg een gedegen en goed gedocumenteerde evaluatie van IBT-inzet.
- Bezie in hoeverre IBT-inzet vanuit één locatie gerealiseerd kan worden.
- Bezie in hoeverre nachtelijke IBT-inzet structureel in het dienstrooster kan worden opgevangen.

Bevindingen verzorging en toezicht op de afzonderingsafdeling

- Op de afzonderingsafdeling rapporteren piw'ers en bewa's bijzonderheden met betrekking tot in afzondering verblijvende gedetineerden in een digitaal document.
De rapportage omvat hoofdzakelijk informatie over de aard en het tijdstip van de verstrekkingen en in mindere mate aantekeningen over het gedrag van in afzondering geplaatste gedetineerden. Psycho-medische informatie van de zijde van psycholoog of medische zorgverleners is, vanwege het beroepsgeheim voor medisch zorgverleners, geen onderdeel van het digitale document. In voorkomend geval kijken zorgverleners wel in het digitale document of vragen mondeling informatie bij de piw'ers en/of bewa's op.
- De verzorging van de afzonderingsafdeling is onderdeel van de personeelsinzet van de zuid-vleugel van de locatie Maatschapslaan. Dit heeft tot gevolg dat bijzonderheden over het gedrag van gedetineerden afkomstig van de noord-vleugel, niet vanzelfsprekend worden teruggekoppeld aan piw'ers van die vleugel. Tevens wisselt de personeelsbezetting dagelijks, waardoor er geen garantie op continuïteit van de informatieoverdracht is.
In *theorie* zou door de aan de gedetineerde gekoppelde mentor, bij voorkeur dagelijks, actief informatie moeten worden opgehaald over het gedrag van de gedetineerde op de afzonderingsafdeling. Dit als voorbereiding op zijn terugkeer naar de verblijfsafdeling. In de *praktijk* is dit contact er vaak niet, omdat de uitvoering van het dagprogramma voorrang krijgt en er dan, uit oogpunt van personeelsinzet, geen ruimte is voor een bezoek van de mentor aan de afzonderingsafdeling.
Respondenten geven aan 'warme' informatie van belang te vinden als een gedetineerde van de afzonderingsafdeling weer teruggeplaatst wordt naar een reguliere afdeling. Immers: ook bij het ontbreken van opvallend gedrag is het goed om daar kennis van te hebben.

De dienstoverdracht tussen afdelingshoofden (van dienst) over dagelijkse bijzonderheden, dus ook die inzake bijzonder gedrag op de afzonderingsafdeling, vindt uitsluitend mondeling plaats.

IVenJ

Datum
10 maart 2017

Ons kenmerk
2056006

- Indien de afzondering plaatsvindt onder cameratoezicht dan worden de camerabeelden vanuit de afzonderingscel weergegeven in de centrale meldkamer. Deze camerabeelden vond de Inspectie van slechte kwaliteit. In de locatie Maatschapslaan wordt de waarneming van bijzonderheden, zoals bijv. afwijkend gedrag van een gedetineerde, door de meldkamer niet vastgelegd in een (digitaal) logboek. Indien de meldkamer bijzonderheden waarneemt, wordt mondeling contact gelegd met piw'ers of bewa's die dan polshoogte gaan nemen op de afzonderingsafdeling.

Conclusie

- De informatievastlegging en -overdracht over gedetineerden die in afzondering verblijven komt gefragmenteerd tot stand; er is onvoldoende sprake van een actueel en geïntegreerd toestandsbeeld.

Aanbevelingen

- Realiseer een snelle en gedegen uitwisseling van informatie tussen functionarissen die betrokken zijn bij de verzorging van gedetineerden die op de afzonderingsafdeling verblijven. Denk daarbij aan optimalisatie van de informatie-uitwisseling tussen zorgverleners en executieve medewerkers, zowel op de afzonderingsafdeling zelf en met de afdeling waar de gedetineerde van afkomstig is.
- Realiseer glasheldere beelden voor de observatie van de afzonderingscellen en leg op de meldkamer geconstateerde bijzonderheden rond gedetineerden schriftelijk vast in een logboek.
- Overweeg om de belangrijkste overdrachtspunten tussen afdelingshoofden (van dienst) ook schriftelijk vast te leggen in de vorm van een (digitaal) logboek.

Bevindingen toegang psycho-medische zorg

- Als een gedetineerde aangeeft contact te willen met een psycholoog dan vindt doorverwijzing plaats via de medische dienst en inrichtingsarts; de beoordeling van een contactverzoek vindt doorgaans binnen 48 uur plaats. Indien contact met een psycholoog urgent is, dan kan dit door tussenkomst van een afdelingshoofd bespoedigd worden. Ten tijde van de bezoeken van de Inspectie is door omstandigheden maar één van de twee psychologen beschikbaar. De beschikbaarheid van de psycholoog is om die reden geprioriteerd, waarbij de extra-zorg voorziening (EZV) voorrang krijgt.
- Piw'ers merken op dat zowel de psycholoog als de medische dienst terughoudend zijn met het geven van handelingsperspectief. Zorgverleners geven daarentegen aan bereid te zijn om aan piw- en bewa-teams voorlichting over verantwoord psycho-medisch handelen te geven. Door de intensieve inzet van piw'ers bij de uitvoering van het dagprogramma blijken hier maar beperkte mogelijkheden voor te zijn.

Conclusies

- Als gevolg van (tijdelijke) beperkte beschikbaarheid is ten tijde van het inspectieonderzoek de inzet van de psycholoog vooral gericht op de EZV.
- Informatie-uitwisseling tussen zorgverleners en piw'ers kan geïntensiveerd worden.

IVenJ

Datum
10 maart 2017
Ons kenmerk
2056006

Aanbeveling

- Draag zorg voor voldoende beschikbaarheid van een psycholoog.
- Stimuleer de informatie-uitwisseling tussen executieve en psychomedische functionarissen om het wederzijdse handelingsperspectief naar gedetineerden te vergroten.

Bevindingen kwaliteitszorg

- De Inspectie stelde vast dat in PI Alphen de aandacht voor kwaliteitszorg toeneemt. Er is een kwaliteitsfunctionaris aangesteld die professioneel oog heeft voor de aanpak van verbetermaatregelen en ook let op de borging daarvan. Leidinggevendens dragen verantwoordelijkheid voor deze aanpak en bespreken de voortgang in managementgesprekken. Er gaat ook meer aandacht uit naar de kwaliteit van de communicatie; een nieuwe structuur is daarvoor opgezet, maar moet ten tijde van de inspectiebezoeken nog geïmplementeerd worden.
- De kwaliteitsfunctionaris geeft aan [nog] niet altijd betrokken te zijn bij evaluaties van incidenten. Informatie haalt zij voornamelijk uit verslagen en (caloc)- rapportages.
- Leerpunten uit de evaluatie van (substantiële) incidenten verspreidt de directie per nieuwsbrief binnen de organisatie. Kleinere incidenten worden digitaal gedeeld en in werkoverleg toegelicht.

Conclusie

- De aandacht voor kwaliteitszorg neemt in PI Alphen toe; de rol van de kwaliteitsmedewerker kan daarbij nog worden versterkt.

Aanbeveling

- Bestendig de huidige ontwikkeling van de kwaliteitszorg en versterk de rol van de kwaliteitsfunctionaris bij evaluaties van incidenten binnen de organisatie.
- Bespreek (evaluatie van) incidenten met impact voor de organisatie systematisch in het overleg tussen directie en middenkader.

Tenslotte

De Inspectie is van mening dat PI Alphen daadwerkelijk aandacht besteedt aan verbetering van het incidentmanagement. Met name op het terrein van een snelle en gedegen informatie-uitwisseling tussen functionarissen en de vastlegging van informatie is nog wel meer winst te boeken.

Op 8 maart 2017 sprak ik met u over het resultaat van dit onderzoek. U gaf aan zich in de bevindingen en conclusies van mijn Inspectie te herkennen en tevens

dat een aantal door de Inspectie VenJ geduide verbeterpunten inmiddels is aangepakt. U zegde toe de actuele stand van zaken met betrekking tot deze verbeterpunten op korte termijn aan mij te doen toekomen.

IVenJ

Een afschrift van deze brief zend ik naar:
- de staatssecretaris van VenJ
- hoofd DJI

Datum
10 maart 2017
Ons kenmerk
2056006

Hoogachtend,

J.G. Bos
Hoofd Inspectie Veiligheid en Justitie